ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 9.145, SJIF – 5,431

Jumayev Ilhom Hamroyevich

Ilmiy rahbar: TISU o'qituvchisi.

Mavlonova Hilola Sulaymonovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Pedagogika va ijtimoiy-gumanitar fanlar fakulteti

filologiya va tillarni o'qitish (o'zbek tili) 5.25-guruh talabasi.

URUSH VA TINCHLIK – INSON RUHIYATI VA TARIXIY HAQIQAT TALQINI

Annotatsiya. Ushbu maqolada jahon adabiyotining buyuk namunalaridan biri bo'lgan "Urush va tinchlik" asarining badiiy va falsafiy mazmuni tahlil qilinadi. Asarda urush va tinchlik tushunchalari orqali inson ruhiyati, jamiyat hayoti hamda tarixiy jarayonlarning badiiy talqini yoritiladi. Muallif tomonidan inson taqdiri, tarixiy voqealar hamda axloqiy qadriyatlar masalasi chuqur badiiy ifodalangan. Asarda insoniylik, vatanparvarlik, ma'naviy kamolot va tarixiy haqiqat kabi g'oyalar asosiy o'rin egallaydi.

Kalit so'zlar: urush, tinchlik, inson ruhiyati, tarixiy haqiqat, adabiyot, badiiy tahlil.

Аннотация. В данной статье анализируется художественное и философское содержание произведения «Война и мир». В произведении через понятия войны и мира раскрывается духовный мир человека, жизнь общества и исторические процессы. Автор показывает судьбу человека, моральные ценности и историческую правду в художественной форме. В произведении особое внимание уделяется гуманизму, патриотизму и духовному развитию личности.

Ключевые слова: война, мир, духовный мир человека, историческая правда, литература, художественный анализ.

Abstract. This article analyzes the artistic and philosophical content of the famous literary work "War and Peace". Through the concepts of war and peace, the author reveals the human spirit, social life, and historical processes. The work reflects human destiny, moral values, and historical truth through artistic interpretation. The ideas of humanity, patriotism, and spiritual development play an important role in the novel.

Keywords: war, peace, human spirit, historical truth, literature, artistic analysis.

KIRISH. Jahon adabiyoti insoniyatning ruhiy dunyosi, tarixiy tajribasi hamda ijtimoiy hayotini badiiy aks ettiruvchi eng muhim madaniy boyliklardan biridir. Buyuk yozuvchilar o'z asarlari orqali inson hayotining turli qirralarini ochib beradi. Ana shunday ulkan asarlardan biri "Urush va tinchlik" romani hisoblanadi. Ushbu asarda nafaqat tarixiy voqealar, balki inson ruhiyati, jamiyat taraqqiyoti hamda insoniy qadriyatlar ham chuqur tahlil qilingan.

"Urush va tinchlik" asari tarixiy voqealar fonida inson taqdirini, uning ichki dunyosini va hayot haqidagi qarashlarini yoritib beradi. Asarda urushning dahshatlari, inson qalbida yuz

beradigan o‘zgarishlar, jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlar badiiy tasvir orqali ochib berilgan. Shu jihatdan asar nafaqat tarixiy roman, balki chuqur falsafiy mazmunga ega bo‘lgan badiiy asar ham hisoblanadi.

Urush insoniyat tarixida eng murakkab va fojeali hodisalardan biri hisoblanadi. Urush davrida inson hayoti, taqdiri hamda ruhiyati keskin o‘zgaradi. “Urush va tinchlik” asarida muallif urushning inson hayotiga qanday ta’sir ko‘rsatishini badiiy obrazlar orqali tasvirlaydi. Asarda turli ijtimoiy qatlam vakillari tasvirlanib, ularning urushga bo‘lgan munosabati ko‘rsatib beriladi.Asarning asosiy g‘oyalaridan biri insoniylik va ma’naviyat masalasidir. Muallif insonning haqiqiy qadriyati uning boyligi yoki mavqeida emas, balki uning ma’naviy fazilatlarida ekanligini ko‘rsatadi. Urush davrida insonning sabr-toqati, jasorati, vatanparvarligi sinovdan o‘tadi. Shu sababli asarda insoniylik g‘oyasi muhim o‘rin egallaydi.Shuningdek, asarda tarixiy haqiqat masalasi ham alohida e’tibor bilan yoritilgan. Tarixiy voqealar faqat siyosiy yoki harbiy nuqtai nazardan emas, balki insoniy taqdirlar orqali tasvirlanadi. Bu esa o‘quvchiga tarixni chuqurroq anglash imkonini beradi.

Asarda tinchlik tushunchasi ham muhim ahamiyatga ega. Tinchlik – insoniyat taraqqiyoti va farovonligining asosiy shartlaridan biridir. Muallif tinch hayotning qadrini urush voqealari orqali yanada chuqurroq ochib beradi. Tinchlik insonning baxtli hayoti, jamiyatning barqaror rivojlanishi hamda ma’naviy yuksalishi uchun muhim omil hisoblanadi.

Jahon adabiyoti insoniyat tafakkuri, ruhiy kechinmalari hamda tarixiy tajribasini badiiy tarzda aks ettiruvchi bebaho madaniy meros hisoblanadi. Har bir buyuk adabiy asar o‘z davrining ijtimoiy, siyosiy va ma’naviy muhitini yoritib berishi bilan ahamiyatlidir. Ana shunday asarlar qatorida rus va jahon adabiyotining buyuk namoyandasi Lev Tolstoy tomonidan yaratilgan War and Peace (“Urush va tinchlik”) romani alohida o‘rin egallaydi.

Mazkur roman XIX asr rus adabiyotining eng yirik epik asarlaridan biri bo‘lib, unda inson hayoti, jamiyat taraqqiyoti va tarixiy voqealar chuqur badiiy tahlil qilingan. Asar voqealari asosan Napoleonic Wars davrida sodir bo‘lib, bu davr insoniyat tarixida muhim burilish nuqtalaridan biri hisoblanadi. Muallif mazkur tarixiy jarayonlarni tasvirlash orqali nafaqat urush voqealarini, balki inson ruhiyati, axloqiy qadriyatlar hamda jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlarni ham ochib beradi.

“Urush va tinchlik” romanining muhim jihatlaridan biri shundaki, unda tarixiy voqealar faqat siyosiy yoki harbiy nuqtai nazardan emas, balki inson taqdiri orqali tasvirlangan. Asarda turli ijtimoiy qatlam vakillari, ularning hayot tarzi, dunyoqarashi hamda ruhiy kechinmalari batafsil yoritilgan. Bu esa o‘quvchiga tarixni nafaqat faktlar orqali, balki insoniy taqdirlar orqali ham anglash imkonini beradi.

Shuningdek, romanda urushning inson ruhiyatiga ta’siri, insoniy fazilatlar, vatanparvarlik, do‘stlik va sadoqat kabi tushunchalar chuqur badiiy talqin etilgan. Muallif urush va tinchlik tushunchalarini qarama-qarshi qo‘yish orqali inson hayotining mazmuni va qadriyatlarini ko‘rsatib beradi. Shu sababli mazkur asar nafaqat tarixiy roman, balki chuqur falsafiy mazmunga ega bo‘lgan badiiy asar sifatida ham katta ahamiyat kasb etadi.

Bugungi kunda ham “Urush va tinchlik” romani o‘zining badiiy qiymati, falsafiy mazmuni hamda inson ruhiyatini chuqur tasvirlab berishi bilan jahon adabiyotining eng muhim asarlaridan biri sifatida e’tirof etiladi.

“Urush va tinchlik” romanida urush va tinchlik tushunchalari inson hayotining ikki muhim holati sifatida tasvirlangan. Urush insoniyat tarixida ko‘plab fojealarga sabab bo‘lgan bo‘lsa,

tinchlik inson hayoti va jamiyat taraqqiyotining asosiy sharti hisoblanadi. Muallif asarda aynan shu ikki tushuncha orqali inson ruhiyati, jamiyat hayoti hamda tarixiy jarayonlarni chuqur tahlil qiladi.

Roman voqealari XIX asr boshlarida sodir bo‘lgan tarixiy voqealar fonida tasvirlanadi. Bu davrda Yevropa davlatlari o‘rtasidagi siyosiy va harbiy qarama-qarshiliklar kuchaygan bo‘lib, bu jarayonlar ko‘plab insonlarning taqdiriga ta’sir ko‘rsatgan. Asarda ayniqsa Napoleon Bonaparte boshchiligidagi qo‘shinlarning Rossiyaga yurishi bilan bog‘liq voqealar keng yoritilgan.

Muallif urush voqealarini tasvirlash orqali insonning haqiqiy qiyofasi og‘ir sharoitlarda namoyon bo‘lishini ko‘rsatadi. Urush davrida insonlarning jasorati, sabr-toqati, vatanparvarligi va insoniy fazilatlari sinovdan o‘tadi. Ba’zi insonlar bu sinovlardan muvaffaqiyatli o‘tsa, ayrimlari esa o‘zining zaif tomonlarini namoyon qiladi. Shu jihatdan roman inson xarakterini chuqur psixologik tahlil qilgan asarlardan biri hisoblanadi.

Asarda tasvirlangan qahramonlar orqali muallif turli xil hayotiy qarashlar va insoniy fazilatlarni ochib beradi. Qahramonlarning ichki kechinmalari, ruhiy izlanishlari va hayot haqidagi qarashlari romanning asosiy mazmunini tashkil etadi. Ularning hayot yo‘li orqali insonning ma’naviy kamolotga erishishi, hayot mazmunini anglash jarayoni ko‘rsatib beriladi.

Roman faqat urush voqealarini tasvirlash bilan cheklanib qolmaydi. Unda tinch hayot manzaralari ham keng tasvirlangan. Tinchlik davrida insonlar o‘z hayotini quradi, oilaviy munosabatlarni mustahkamlaydi va jamiyat taraqqiyotiga hissa qo‘shadi. Shu sababli muallif tinchlikni inson hayotining eng muhim qadriyati sifatida ko‘rsatadi.

Shuningdek, asarda tarixiy voqealarning inson hayotiga ta’siri ham chuqur yoritilgan. Tarix faqat buyuk sarkardalar yoki siyosiy qarorlar orqali emas, balki oddiy insonlarning hayoti va taqdiri orqali ham shakllanadi. Muallif aynan shu g‘oyani asoslab, tarixiy jarayonlarni insoniy taqdirlar orqali tasvirlaydi.

Asarning yana bir muhim jihati shundaki, unda insoniylik va ma’naviyat masalalari keng yoritilgan. Muallif insonning haqiqiy qadriyati uning boyligi yoki mavqeida emas, balki uning ma’naviy fazilatlarida ekanligini ko‘rsatadi. Insonning mehr-shafqati, sadoqati, do‘stligi va vatanparvarligi jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri sifatida talqin qilinadi.

Shu tariqa, “Urush va tinchlik” romani nafaqat tarixiy voqealarni yorituvchi asar, balki inson ruhiyatini chuqur tahlil qiluvchi falsafiy asar sifatida ham katta ahamiyatga ega. Asarda tasvirlangan g‘oyalar bugungi kunda ham o‘z dolzarbligini saqlab qolgan.

Funksiyalari: “Urush va tinchlik” asari jahon adabiyotining eng muhim va falsafiy asarlaridan biridir. Asarda urush va tinchlik tushunchalari orqali inson ruhiyati, jamiyat hayoti hamda tarixiy haqiqat chuqur badiiy talqin qilingan. Asar o‘quvchini insoniylik, vatanparvarlik va ma’naviy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalaydi.

Mazkur asar bugungi kunda ham o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan bo‘lib, insoniyat tarixini va inson ruhiyatini anglashda muhim manba hisoblanadi. Shuning uchun ham “Urush va tinchlik” romani jahon adabiyotining bebaho durdonalaridan biri sifatida e’tirof etiladi.

ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 9.145, SJIF – 5,431

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Lev Tolstoy. Urush va tinchlik. Toshkent: Adabiyot nashriyoti.
2. Karimov N. Jahon adabiyoti tarixi. Toshkent.
3. Quronov D. Adabiyot nazariyasi asoslari.
4. Rahimov B. Jahon adabiyoti